

МЪЖЕ С НЕТРАДИЦИОННИ ПРОФЕСИИ...

Доц., д-р **Лилия ДИМОВА**
Агенция за социални анализи (АСА)
lilia.dimova@consultant.bg
2005

<http://asa-bg.netfirms.com>

Акценти на презентацията

- Някои макро индикатори за България
- Тенденции и предизвикателства
- Изследването – методологическа рамка
- За “мъжките” и “женските” професии
- Професионален избор, обучение и работа
- Реакциите на другите
- Основни констатации, изводи и препоръки

<http://asa-bg.netfirms.com>

Някои макро индикатори

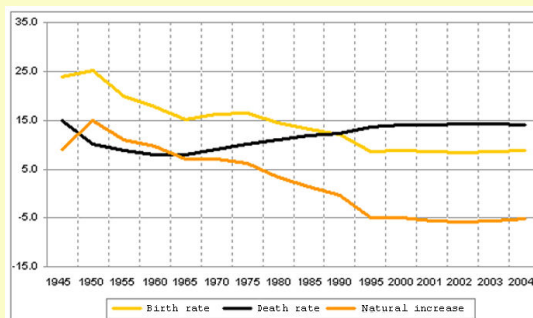
- Население (преброяване 2001) - 7 928 901
 - Мъже 48,6%, Жени 51,4%
 - Българи 83,3%, Турци 8,5%, Роми 4,7%, Други 3,5%
 - До 14г. - 15,1%, 15 – 64г. - 68,2%, 65г.+ - 16,7%
 - Градски жители 69% , селски жители 31 %
- Коефициент на икономическа активност (2004)
 - Общо 49,7%, Мъже 55,3%, Жени 44,6%
- Коефициент на заетост (2004)
 - Общо 43,7%, Мъже 48,4%, Жени 39,5%
- Коефициент на регистрирана безработица (2004)
 - Общо 12,0%, Мъже 12,5%, Жени 11,5%

<http://asa-bg.netfirms.com>

НСИ

Раждаемост, смъртност, естествен прираст 1945 - 2004

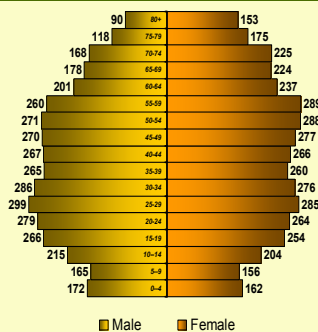

<http://asa-bg.netfirms.com>

НСИ

Демографска структура по възраст и пол 2004 (в хиляди)

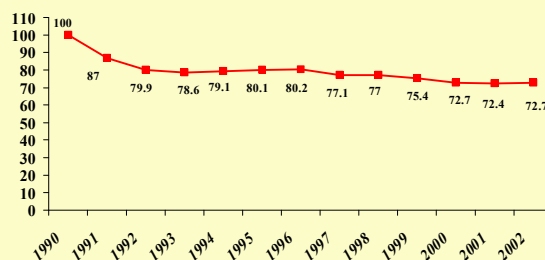

<http://asa-bg.netfirms.com>

НСИ

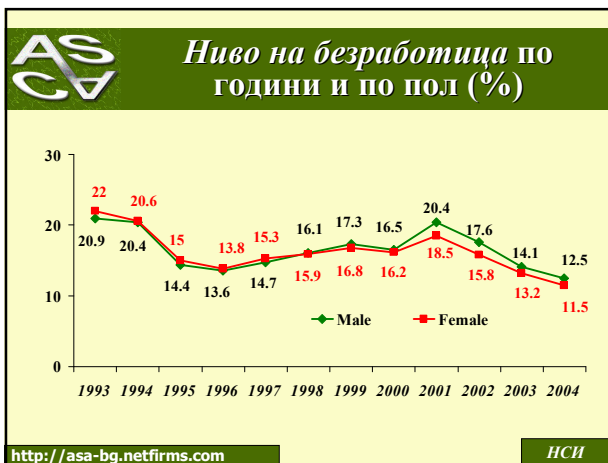
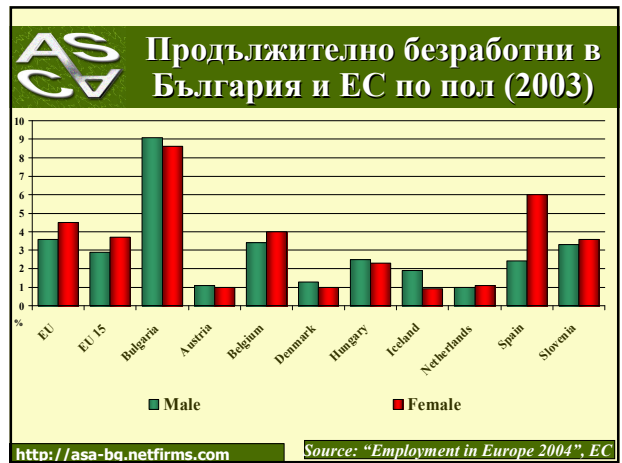
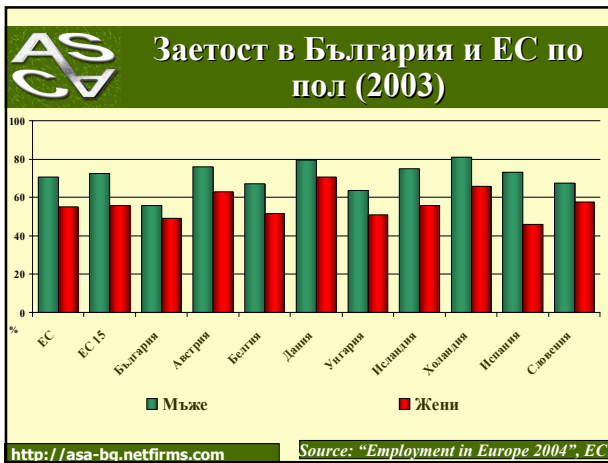

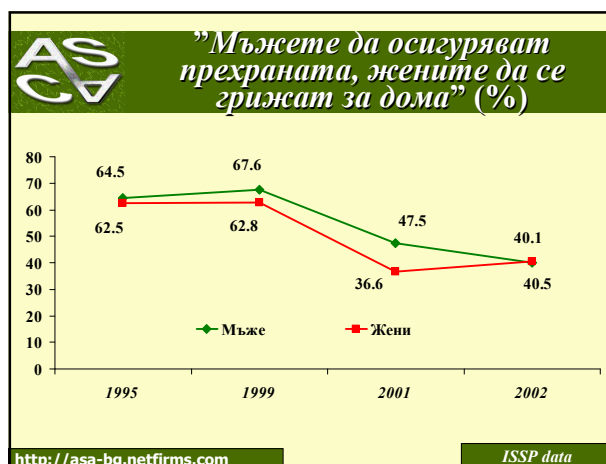
Индекси на наетите лица (%) (1990 = 100)

<http://asa-bg.netfirms.com>

НСИ

AS CV Време, отделяно на седмица за домакинска работа по пол и статус на заетост (часове)

	МЪЖЕ	ЖЕНИ	Ж / М
Общо	10 h.	25 h.	+ 15 h.
Заети	7 h.	21 h.	+ 14 h.
Безработни	13 h.	28 h.	+ 15 h.
Пенсионери	11 h.	27 h.	+ 16 h.

<http://asa-bg.netfirms.com> n = 1 160

AS CV Основна идея и цели на проекта

Проектът лансира идеята за промени в джендър ролите и стереотипите на пазара на труда и в семейството

Основните цели на проекта са:

- Да разшири обхвата на джендър ролите на мъжете
- Да разчупи някои от най-масово разпространените джендър стереотипи
- Да ре-дефинира някои джендър-маркирани професии и поведенчески модели на пазара на труда и в семейството

<http://asa-bg.netfirms.com>

Изследването – подходи и методика

➤ **Критерии за подбор на респонденти** – одобрените от международния екип и специфични за България отрасли и занятия с присъствие на най-малко мъже в тях (учители в началния и основния курс, среден медицински персонал, социални работници, административни/технически сътрудници)

➤ **Изследователски методи за набиране на качествена информация** – 20 преки индивидуални дълбочинни интервюта и 2 дискусии във фокус-групи

➤ **Изследователски методи за подбор на респонденти** – подходите на “снежната топка” и на достъпността

<http://asa-bg.netfirms.com>

За мъжките и женските професии ...

“... *Това с мъжките и женските професии е някаква отживелица.*

- *Е, не е точно така, ими си професии, в които не можеш да си представиш мъж.*

– *Например?*

– *Ами например лелка в детска градина, медицинска сестра...Как ще ѝ казваш на медицинската сестра, ако е мъж?*

– *По света и това го има. И се казва “медицински брат...”*

<http://asa-bg.netfirms.com>

Фокус група

Някои специфики

➤ **“Лексикален пъзел”** → досега не е било необходимо да се наименоват в мъжки род подобни професии (мед. сестра, секретарка)

➤ **Джендър разпределение вътре в професиите** → учители (по изкуствата, спорт); лаборанти (рентген)

➤ **Еднопосочно разчупване на джендър стереотипи и ролеви модели** → *“но-приемливо е жените да работят мъжка работа, ама мъже да работят женска не е за предпочитане”*

<http://asa-bg.netfirms.com>

Мотиви за избор на нетрадиционни професии

➤ **Съзнателен свободен избор**

“От дете исках да работя в лаборатория...”

или

“Учих точно това, за социален работник...”

➤ **“Утешителен” временен компромис**

“Исках да стана лекар, но не ме приеха. Мислех, че сегащата ми работа е за жени. Сега също мисля така и я възприемам като временна.”

Или

“При това заплащане и липса на перспективи, едва ли ще съм тук дълго...”

➤ **Ограничени възможности за избор**

“По-добре това да работя, отколкото да съм безработен...”

<http://asa-bg.netfirms.com>

Образование и професионално обучение

➤ **Още от 30-те години на миналия век в България няма женски и мъжки училища и паралелки**

➤ **По време на обучението си изследваните мъже не са се чувствали изолирани, дискриминирани или аутсайдери**

➤ **Отношенията им с колежките са били колегиални, приятелски, нормални**

<http://asa-bg.netfirms.com>

Предимството да бъдеш мъж на работното място...

“Когато клиентът е мъж, често той предпочита да работи с мъж, има някаква мъжка солидарност в това, самият клиент не иска жена да става свидетел на влошеното му състояние. От друга страна, жените, малтретирани от мъже, не искат да работят с мъже...”

Социален работник, 30г.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

Още предимства да си мъж в преобладаващо женска среда...

- Когато има нужда от физическа сила
“Много помага да си мъж в психиатрични клиники или с по-агресивни пациенти“
- Когато клиентите искат диференциран подход
“Клиентките предпочитат да се обръщат към жени, клиентите – към мъже”
- В екстремни ситуации
“Мъжете са по-уверени в себе си, жените – по-емоционални и затова може да се очаква мъжете да вземат по-трезви решения в екстремни ситуации”

<http://asa-bg.netfirms.com>

Недостатъци да си мъж в преобладаващо женска среда...

“Като негативно бих посочил това, че понякога е малко истерично и нервно, тъй като съм заобиколен само от жени. Когато гоним някакъв срок, напрежението е по-голямо именно поради пола на колежките ми. Но това е въпрос и на личност.”

Технически секретар, 30г

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

Реакциите на родителите

“Нашите съжаляват, защото искаха да уча медицина. Те гледат на сегашната ми работа като на временна. Все пак е по-добре да работя нещо. Аз никога не съм смятал да се занимавам точно с това, но не защото съм мъж И сега не смятам да остана на тази работа завинаги.. Не си представям да работя това цял живот.”

Медицински лаборант, 27

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

Реакциите на приятелите

“Приятелите ми понякога се учудват от работата ми, но общо взето са положително настроени. Хората реагират нормално. Няма пренебрежение, няма и възхита. Няма разлика в реакциите на мъжете и на жените.”

Технически секретар, 26г.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

Реакциите на “другите”

“Никога не съм се чувствал дискриминиран по какъвто и да е начин. Хората ме възприемат съвсем нормално. Е, с малко съжаление, но не защото съм мъж, а защото по принцип положението на българските учители съвсем не е за завидване”.

Учител, 38г.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

Специфични реакции

“На работа всички приемат различната ми сексуална ориентация, но ако не бях гей, не знам... “Дискриминиран” се чувствам само когато в края на работния ден някой каже “Хайде чао, момичета!”

Технически секретар, 26г.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

Джендър натоварените реакции

“Жените възприемат тази професия като нещо благородно, а мъжете я оценяват според парите, които се получават. Да, срещал съм хора, които мислят че има само мъжки и само женски професии, но към мен се отнасят нормално.”

Медицински лаборант, 26г.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

“Огледалният ефект” на външните реакции

Реакциите на семейството, приятелите, обществото, силно зависят от личната трудово-професионална удовлетвореност. Когато мъжете са доволни от работата си, когато не възприемат сегашния си статус като временен, случаен, компромисен, те са склонни да видят толерантно отношение и от страна на околните.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Трудово-професионална удовлетвореност и амбиции

“- И безработицата е важен фактор, но ако не ти идва отвътре, едва ли някой може да те накара да правиш нещо насила. Ама човек все пак свиква...”

- Не може да се отрече, че носи удовлетворение като виждаш, че учениците ти имат успехи. Да, повече ми допада да работя по подготовка на състезатели.”

<http://asa-bg.netfirms.com>

Фокус група

Повече мъже с нетрадиционни професии ?

“Би било добре. Ако се обясни по-добре какво се очаква от човек на тази работа, може би повече мъже ще се насочат към нея. Толкова по-добре, ако има повече мъже, но не всички мъже са подходящи за тази работа, трябва да са по-търпеливи и състрадателни...”

Социален работник, 26г.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

Повече мъже с нетрадиционни професии

“Нищо специално няма да се случи, ако има повече мъже с моята професия. В България така или иначе масата от хората смятат, че мъжът е този, който трябва да издържа семейството, така че работата няма значение каква е.”

Социален работник, 30г.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Дълбочинно интервю

Основните констатации

- Изследваните мъже не се възприемат като изключения, не се чувстват различни, отхвърлени или изолирани
НО! “подсъзнателно” приемат и донякъде признават традиционните ролеви модели, независимо че самите те нарушават консервативни стереотипи. (Има и други...)
- Темата не е сред предпочитаните от изследваните мъже независимо от масовите декларации за “нормалност” на професионалния им статус.
- В семейството не се откроява компенсаторни рефлексни нито при разпределението на домакинските задължения, нито при взаимоотношенията с партньорката, нито при отглеждането на децата.

<http://asa-bg.netfirms.com>

Някои политически препоръки

Политическите подходи и механизми за разчупване на джендър стереотипите и ролеви модели би трябвало:

- да са джендър-диференцирани
- да са диференцирано насочени към различни сегменти от социално-икономическия живот (трудова среда, семейство, училище)
- да елиминират възпроизвеждането на досегашните или зараждането на нови джендър ролеви модели
- да отчитат културната ни специфика при ре-дефинирането на джендър-етикетирани професии и поведенчески модели на пазара на труда и в семейството, както и евентуалните плюсове и минуси на промените
- да се съобразяват с постиженията и “уроците” на други страни от Европа и света

<http://asa-bg.netfirms.com>

АГЕНЦИЯ ЗА СОЦИАЛНИ АНАЛИЗИ (АСА)

АСА е организация от типа Think Tank, специализирана в осъществяването на изследвания, анализи, консултации и маркетинг в социалната сфера.

АСА е националният представител за България в **International Social Survey Programme (ISSP)**, по която работят 41 страни от целия свят и в **European Social Survey (ESS)**, включващо 23 европейски страни.

пл. Македония №1
София - 1000,
Тел/Факс: 986 10 72
e-mail: asa@mail.orbitel.bg
<http://asa-bg.netfirms.com>